

SZARVAS és VIDÉKE

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Szerkesztőség:

Beliczey-utca 11. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.
BÉRMENTETLEN LEVELEK EL NEM FOGADATNAK.

MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 8 kor. — Félévre . . . 4 kor.
Negyedévre . . . 2 kor. — Egyes szám . 16 fill.

Kiadóhivatal:

Beliczey-utca 11. szám. (saját ház,) hová az előfizetési pénzek intézendők.

Hirdetéseket jutányos áron elfogad

Kiadó s lap tulajdonos **SÁMUEL ADOLF**

Előfizetési felhívás.

Lapunk most lép pályafutásának 11-ik évi IV-ik negyedébe. Tisz év nem nagy — de egy vidéki hírlap életében mindenesetre számot tevő idő. Az elmúlt tíz év clegendő bizonyíték arra hogy lapunk mindég s mindenben a közönség érdekeinek s igényeinek megfelelően volt szerkesztve s hogy lapunkhoz fűzött igényeinek megfelelhessünk, sem költséget sem fáradságot nem kíméltünk, s ez után sem fogunk, s teljes odaadással azon leszünk, miként előfizetőink s az olvasó közönség igényeit kielégíthessük. Vezérezkünkben úgy a helyi érdekeket, mint a társadalmi kérdéseket megvitatás tárgyává tettük, s mint eddig, úgy ezután is, minden oldalról jövő felszólamlásoknak szívesen helyt adtunk és jövőben is helyt fogunk adni. Tárcainkban a legszigorubb kritikát kiálló költeményeket és elbeszéléseket adtunk. Az újdonságok rovatában a helyi közérdektől eseményeken kívül, bár korlátoltabb alakban, az országos eseményekről is megemlékeztünk. Egyébb rovatainkban is, mindenkor iparkodtunk a tartalmasságra és eredetiségre, ennek dacára az előfizetési árat mérsékelten állapítottuk meg, midőn mindezeknek öndicsekvés nélküli felemlítésével a nagyérdemű közönség további hathatós támogatását kérjük az előfizetési árakat az alábbiakban közöljük:

Egész évre . . . . . 8 kor.
Fél évre . . . . . 4 kor.
Negyed évre . . . . . 2 kor.

Lapunk a képes „Vasárnapi Lap“ mellékletével egy évre 10 kor.

Azon tisztelt előfizetőinket pedig, kik az

előfizetési díjjal hátralékban vannak, hátralékaik beküldésére, s előfizetésük megújítására kérjük.

Tisztelettel

a „Szarvas és Vidéke“

kiadóhivatala.

Hanyatlás.

Tetteket, tetteket kérünk önöktől, intézői a magyar iparnak és kereskedelemnek, a jelszavakból elég volt már! Sulyos válságban nyög az ipar és kereskedelem ebben az országban. Drága a pénz, s a mi van a közönség kezében, annak tekintélyes része külföldre vándorol. Az egyéb gazdasági ágak hanyatló állapota folytán mind lanyhább lesz a forgalom és kereslet. A verseny tisztességtelen. Aki szolid kereskedő még tudna boldogulni, annak a tisztességtelen verseny gördit akadályokat az útjába.

Kiadtak egy hatalmas jelszót: a hazai ipar pártolását. Nagy volt a lelkesedés országszerte. A haza összes lapjai vezérezkikeztek, közgyűlésen és népgyűlésen egyaránt tüzesen hirdették hogy a magyar közönségnek most mindent el kell követnie a magyar ipar pártolása dolgában Nemrégén, alig néhány hét előtt történt mindez.

Nos, és van-e valami szemmel látható eredménye a hatalmasan kezdeményezett mozgalomnak? Bizvást rámondhatjuk, hogy nem sok. Szalmatűz nálunk az ilyen közgazdasági célért való lelkesedés. Az emberek határozatai javaslatokat nyújtottak be és fogadtak el, dikezőztek, éljenztek, aztán hogy elmúlt a lúrmás sze-

replés, elhalt a közönség pusztaságában minden. A szalmaláng kialudt és a honi ipar ismét abban a homályban teng, melyben annakelőtte.

Szavakkal nem lehet a honipart támogatni. Csakis cselekedetekkel. Ezek pedig hiányzanak úgy a közönség, mint az intéző körök részéről. A mikor a kereskedelmi miniszter a közoktatásiügyi miniszterrel egyetértőleg rendeletet adott ki, melyben a legdicséretreméltóbb határozottsággal keltek védelmére a magyar papiriparnak. Nagy volt az öröm a papirgyárosok és kereskedők között. A rendelet a legszebb reményekre jogosította fel őket. S mi történt? A magyar papirgyárosok és kereskedők között nem volt meg az egyetértés, az anyagi és erkölcsi csúszás, hogy eleget tudtanak tenni a miniszteri rendelet kívánalmainak. Emiatt aztán az iskolácv elején óriási zűrzavar támadt ugyanyira, hogy a közoktatásiügyi miniszter jónak látta rendeletét egy eszendőre visszavonni s ismét megengedni a külföld versenyét.

Elszomorodva konstatáljuk e tényt. Tehát még mindig nem értünk meg annyira, hogy a maguk erejéből meg tudjuk lenni akkor, midőn erre a lehető legkedvezőbb alkalom kínálkozik. Ne tagadjuk a honi ipar pártolásának jelszava nemcsak a papir ipart, de egyéb iparágakat is ily készületlenül találta. Elismerjük, hogy ilyen körülmények között tettekre nehezen határozzák el magukat az intéző körök.

S mialatt így csak tovább teng a magyar ipar, édes testvére a kereskedelem is áldatlan helyzet sulya alatt nyög. Az ipar pangása természetesen maga után vonja a kereskedel-

SZARVAS és VIDEKE TÁRCZÁJA.

Utolsó találka.

Nem volt jukker asszony. Minta hitves és minta anya volt Radvánszky Ella. Szerelemből ment férjhez Miklós Elekhez és a szerelem ösztönözte, hogy teljesítse a kötelességeket, mik reá, a hitvesre és az anyára hárultak.

Három szép gyermeke volt a fiatal bájos természetnek és mindhármán magukon viselték édes anyjuk arcának bájos körvonalait. De apjuk markáns vonásai-ból nem örökölték egyetlen egyet sem a két fiu, meg a lány. Mindhármuknak aranyzóke haja volt, mint édes anyjuknak és a kis Miklós Ellácska szakasztott mása volt az ő jó kis anyjának. Felismerte mindenki, hogy az a kis baba az egykori Radvánszky Ella gyermeke.

Boldog volt a család, míg a családító zzerelme el nem párologott. De Miklós Elek kezdte elhanyagolni a feleségét. Viszonya volt egy katonatiszt özvegyével, sugtak-bugtak azok, kik a város pletykáit szokták kikaparni a társaságok számára.

És Radvánszky Ella is kezdte észrevenni, hogy ura elhanyagolja. Nem is képzelte, hitte, hogy ez valaha lehetséges lesz. Hogy is ne! mikor annyit kellett

rimánkodni könnyörögni szüleinek, — édes anyja született grófnő volt — hogy Miklós Elekhez hozzá mehessen feleségül. Hogy fogadta akkor Miklós Elek, hogy kitarthatásért, hűségért egy egész emberélet hűsége és odaadó szeretete lesz a jutalom.

Mikor a szilárd lelkű és szeplőtlen lelkű nő meghallotta, hogy ura őt voltaképen megcsalja, az első percében kétségbeesett és magába zárkózva kisírta magát, de azután arra gondolt, hogy mitévő legyen. Ha férjének szemébe mondja, hogy megcsalta őtet, akkor önérzete azt is parancsolja, miszerint rögtön hagyja el gyermekeivel férje házat és visszamenjen szüleihez. De ezt ép gyermekei miatt, kiket apjuktól meg nem foszthatott és szülei miatt, kiknek beleegyezését házasságához úgy is alig bírta elnyerni, nem tehette. A fiatal asszony tehát kisírta magát és úgy tett, mintha semmit sem veit volna észre ura elváltozásából.

A szép kis Ellácska hirtelen nagy beteg lett, ronesoló toroklobot hozott haza valahonnan és a fiukat hamar a nagymamáékhoz küldték, míg a szép szóke anya magára maradt beteg magzatjával, kinek állapota hirtelen válságos lett. Miklós Elek még nem tudta, hogy mi az a veszély, e szót: halál kimondani sem merte, sohasem kellett még elföldelnie egy hozzátartozóját, szülei is éltek s így a kis leány betegségét nem tudta komolyan venni, mint hogyha lehetetlen lenne, hogy a végzet az ő házat utódérje. Járt tehát tovább az özvegy asszonyhoz es neje kisirt szemekkel, de

szemrehányás nélkül fogadta. De lánya betegsége iszonyatosan megviselte.

Mikor a leányka élet-halál harcot vívott a betegséggel, akkor kapott a szerencsétlen anya egy jól ismert kéztől névtelen levelet, melyben csak ennyi állott:

Asszonyom! Ha tudni akarja, hogy férje ura hol szokta tölteni a legválságosabb időben is a délutánjait, vegye magának a fáradságot és menjen el, lepje meg őket a Nagyfásor utcai özvegyi házban. Egy jóakaró.

Miklós Eleknek undorral hajtá el a szennyes papir lapot s ezután ismét visszaült helyére, mely most beteg gyermeke ágyához volt kötve.

De a kis Ellácska mind rosszabbul lett. Fuldokolni kezdett, mialatt arca rettenetes lázban égett. Két orvos is jött és ott maradt a betegnél az egész délután. A szegény beteg pedig mintha már deliriumban lenne, úgy nyögte fuldokolva:

— Papa, hol a papa? Látni akarom apát.

Az anyja pedig gyermekére hajolt és lágy simogatással akarta megnyugtani, de sehogyse sikerült ez anyai szeretetének. A leány csak apja után vágyott és rettenetes fuldoklással ejté ki az egyes szóttagokat.

— A . . . pa . . . a . . . pa!

És a megcsalt feleség tudta, hogy hol kell keresni gyermeke apját és kétségbeesetten tépelődött, mitévő legyen, elküldjön-e érte, oda küldjön-e, mely tetteivel

mét is. Hogy e válság enyhítéséhez miképpen hozzájárulnak az intéző körök most törvényjavaslatot terveznek a tisztességtelen verseny ellen és sokat várnak az új törvényjavaslatról. Hogy milyen lesz az új törvényjavaslat, azt még nem tudjuk, de már a nyilvánosságra került egy tervezet, melynek egyik-másik pontját aggodalmas fejesóválással fogadták egyik-másik kereskedői körökben. Azt tartják, hogy a tervezet néhány pontja tülkö a célon, mert nemcsak a tisztességtelen versenyt teszi lehetetlenné, hanem nehéz akadályokat gördít a tisztességes elé is, sőt sok esetben tönkre fogja tenni. Nem osztjuk teljesen az aggodalmakat, de kívánatosnak tartjuk, hogy a törvény alkotói jól fontolják meg a javaslat minden egyes passzusát, mert a mi gyenge lábón álló kereskedelmünk jogainak minden szükségtelen megszorítása súlyos következményekkel járhat. Rendkívül gondosan vonják meg a határvonalat a tisztességtelen verseny között! A kereskedelmi életbe való beavatkozási jogát a hatóságoknak csak annyira terjeszszék ki, amennyi épenséggel szükséges, nehogy minden csekélységért zaklatni lehessen a kereskedőt. S gondoskodjanak az új törvény pontos és helyes betartásáról, gondoskodjanak jobban mint most. A tisztességtelen verseny soha nem provokált volna külön törvényhozási intézkedést, ha a jelenleg érvényben levő törvényeket pontosan végrehajtották volna hatóságaink.

A mindjobban erősödő agráriusok immár minden oldalról kezdik szorongatni a kereskedelmet s az iparost. Miskolcra panaszos jajszó ütötte meg az ország fülét a kereskedők kongresszusán elkeseredetten keltek ki az agráriusok ellen. És bizony bármennyire rokonszenvezünk azokkal, akik a magyar föld értékét s jövedelmességét emelni s terhein könnyíteni igyekeznek, nem hallgatjuk el, hogy van valami igazság a panaszokban. Határozottan elítélendő és vagy gazdasági veszedelmet rejt méhében az a tendenzia, mely úgy akar használni a mezőgazdaságnak, hogy a kereskedelemről és ipartól megvonja az életfeltételeket. Ez nem gazdasági politika, ez rombolás, amelyet nem fogunk tétlenül nézni. Hallgassanak agráriusaink a hazafiság, a higgadt belátás szavára, gondolják meg, hogy szorosan egymásra vannak utalva a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem. Csak így fognak tudni boldogulni és lesznek hasznára a közérdeknek.

Delhanyi Zsigmond

A kérelhetlen halál ismét egy — a közmívelődés-terén megőszült érdemes munkást ragadott ki a társadalomból. Delhanyi Zsigmond szarvasi főiskola nyugalmazott tanára, múlt csütörtökön délelőtti órákban, régebben érte szélhűdés következtében fejezte

bizonyosságot ad, hogy tudja, miszerint férje csalást követ el, vagy engedje gyermekét meghalni, anélkül hogy apja ott legyen a kis halottas ágyánál.

És a fiatal asszonyt az örülés környezte. Az orvosok részvétellel nézték immár az anyát, mint a halálköltő gyermeket és vigasztalásuk még kétségbeesettebbé tette az anyát, mikor egyszerre csendes léptek zaja hallatszott és a szerencsétlen anya mögött állott a férj az apa.

Egy tekintet a nőre, egy tekintet a beteg ágyra s ez a tekintet észre vett mindent, megragadta neje karját, ki nem ellenkezett, csókkal borítá, vallomást tenni nem mert s annyit mondott:

— Istenem, csak ő gyógyuljon meg!

— Igen, csak ő gyógyuljon meg, s ő azt a ledér szép asszonyt ki elvonja családjától és kötelességeitől nem fogja viszonlatni többé.

— Igen, igen csak ő gyógyuljon meg.

Anyja térgye rogyott, összetette kezét imára, de e pillanatban eszméletlenül terült el a földön . . .

A kis Elláska meggyógyult és Miklós Eleknek azon a rettentés délutánon csakugyan utolsó találkája volt.

Szilágyi.

be munkás életét. — Született Pest-megyei Csövért 1824 július 10-én, hol édes atyja, jóhírű evang. lelkész volt. Tanulmányait Aszódon kezdte a vasszorgalmu Koren István gondozása alatt, hol Sárkány Sámuel (mostani evang. püspök) Petőfi Sándor Földváry Mihály stb. jeleseink társaságában versenyzett nevelő tanáruk előismeréséért. A négy alsó gymnas. osztály végzetével Selymecz bánya városba, a hol Petőfivel lakott és gyors barátságban élt, majd a felsőbb osztályokba a pozsonyi evang. Lyceumba iratkozott, a hol két évig tanult majd az ottani jogakadémiában szorgalmaskodott s joggyakornok lett. Szelid lelke azonban e zajos foglalkozási kört megszokni nem tudván, vallásos édes anyja kértére theológiára szánta magát. Pozsonyból, távozta után a negyvenes évek közepén Jénában találjuk őt a hol nyelvészeti, bölcséleti s theologiai tanulmányokkal foglalkozott. Majd az 1847-1848 években Beniczky Márton földbirtokos családi körében nevelésködött. Itteni időzésekor Losoncban, az oroszok vandalizmusa a várost felégette, a szomszédos Tázlárón lakó Beniczky családot a melyre az orosz méltán is haragudhatott, Delhanyi nyugodt és szélyes magatartásával, megmenté az oroszok zsarolásától s néhai Haviár Dániel (később szarvasi nagy nevű lelkész) határozottan magasztos fellépésekkel, együttesen mentették meg a környéket az oroszok vad dúlásaitól, miután az oroszokat vezető tábornoktól védelmi levelet eszközöltek ki magok részére. Ezután Delhanyi 1853-ban az osztrák gymnasium egyik tanárává választott, majd rövid időn Rima-Szombatra hivatott, hol az algymnasiumban két éven át áldásosan működött. — 1855-ben, barátja Haviár Dániel ajánlatára Szarvason, az itteni gymnasium egyik tanári székébe helyeztetett, a hol is 43. évig szakadatlanul működött, 1897 év őszéig, leginkább latin, magyar, földrajz, számtan előadásával, mellesken zongorán a zenét is tanítván, tanügyi szolgálatain kívül, neje segítségével a derült kedélyű szül. rakkai Rakkányi Ottília, a főiskolai tanítót, ezen felül a főiskolai pénztart is gondozta és kezelte. — Az 1897 év őszén a munkás férfit szélhűdés okozta betegeskedés gyötörvén, kértére őt az esperességi főiskolai Tanács, megérdemelt nyugalomba helyezte, a midőn ő áldott munkásságának eleven emlékében, özvegyesége folytán gyermekei csendes családi körében megelégedéssel töltötte életének alkonyát.

A főiskola részéről következő gyászjelentés adatott ki: a szarvasi ág. h. ev. főgymnasium tanári kara fájdalmas megilletődéssel jelelti Delhanyi Zsigmond főgymnasiumi rendes nyugalmazott tanárnak f. e. okt. hó 4-én d. e. 11 óra után, életének 76-ik, tanári működésének 45 — ebből a szarvasi főgymnasiumban eltöltött 43-ik s nyugalomba vonulásának 3-ik évében történt gyászos elhunytát. Temetése oct. hó 6-án d. e. 10 ór. fog az ágost, hitv. ev. egyház szertartása szerint a halottas háznál lefolyni s földi maradványai az ő temetőben fognak nyugalomra elhelyeztetni. — Áldás emlékeztetére.

A megszorodot család a következő gyászjelentést bocsájtotta ki.

Delhanyi Béla ny. kir. adótiszt és neje Jámor Mária, Valéria, Béla, Vilma, Mariska és Zsigmond gyermekeivel, Delhanyi Mariska öz. Valentinyi Jenőné István és Jenő gyermekeivel, Delhanyi Zsigmond kir. bányamérnök és neje Moldován Erzsébet Margit, Erzsike és Ernő gyermekeivel, öz. Valentinyi Jánosné szül. Szabó Ilona. Szeberényi István nejevel és gyermekeivel, Szeberényi József, Szeberényi Gusztáv, Szeberényi Lajos nejevel és gyermekeivel, Szeberényi Matild férjével, Szeberényi Otília férjével és gyermekeivel, Szeberényi Mariska öz. Dr. Jeszenszki Pálné gyermekeivel, Mocsary Ferenc nejevel és gyermekeivel, Rakkányi Árpád, Dancs Szilárd, Dancs Ferenc nejevel, Dancs Árpád nejevel, a széleskörű rokonság nevében is fájdalmas szívvel jelentik, hogy a legjobb édes és nagyatyja, nagybátyja, sógor és rokon Delhanyi Zsigmond a szarvasi ág. h. ev. főgymnasium nyugalmazott tanára f. hó 4-én d. e. 11 órakor életének 77-ik évében hosszu szenvedés után elhunyt.

A megboldogult hült tetemei f. hó 6-án d. e. 10 órakor fognak az ág. h. ev. egyház szertartása szerint az ő-temetőben örök nyugalomra tetetni.

Szarvas, 1900. október 4-én.

Béke Iengien porai felett!

Ujdonságok

— **Hivatal vizsgálat.** A szarvasi kir. járás-bírószék ügykezelésének megvizsgálásával, a beteg törvényszéki elnök helyett Sall János orosházi kir. járásbíró lett megbízva, ki f. hó 4-én kezdte meg a több napra terjedő vizsgálatot.

— **Tűz** volt f. hó 2-án Ocsődön, leégett Zsádon Sándor háza, míg f. hó 4-én P. Nagy Antal szentandrási lakosnak 800 korona értékű takarmánya égett le a tanyáján.

— **Tűzoltó gyakorlatok.** A szarvasi Ö. T. Egylet a szokásos őszi gyakorlatait már délután 3 órakor kezdi meg. A gyakorlat előtt az egyéni felszereléseken tart szemlést. Hétfőn és kedden a gyakorlat délután fél 5 órakor kezdődik.

— **Szüreti mulatság.** A szarvasi iparos ifjak önképző köre által rendezett nagyszabású szüreti mulatság ma d. u. 6 órakor kezdődik az „Árpád“ szállodában, lesz szüret, serpentin, kofetti és tánc reggelig mert közönség az lesz szép számmal.

— **Elszámolás.** A f. évi szeptember hó 2-án tartott tűzoltói nyári mulatság összes bevétele: 824 kor. 64 fill. kiadás: 385 kor. 98 fill. tisztajövedelem 438 kor. 66 fill. — Ezen az uton mondok egyúttal köszönetet Dr. Szemző Gyula ügyvéd úrnak, ki abból az alkalomból, hogy a tűzoltók a szomszédságában történt Kalmár féle tüzesetnél oly buzgón és önfeláldozással működtek s hogy a tű: tovább terjedését megmentették, az egylet pénztára javára 10 korona adományáért.

Mayer egyll. pénzt.

— **Koren Pál** szarvasi segyédlélkész Aszódra megy segédlélkésznek.

— **Vásár.** A szarvasi ugynevezett Lukácsnapú vásár f. hó 13. 14. és 15. napjain, vagyis mához egy hétre fog megtartatni.

— **Eltűnt fiu.** Sinka István 13 éves b.-szent-andrási illetőségű gyermek még szept. 29-én gazdájának, Szebegyinszki Mártonnak, décsi tanyájáról eltűnt, s azóta nyoma veszett. A fiu erős, nagynövcsű, gömbölyű arcú.

— **Passus írás a heti piaczkon.** Régi pimasza a lakosságnak, hogy a mióta a belső piactérről a hefenkenti állatvásárt a város szélén levő vásártérre helyezték el, minden eladott darab jószág átírása iránt, a majdnem 2 kilométernyi távolságban levő községházára kell bejőnniök, amely rengeteg idővesztéssel jár, míg ha a passus irát a meglévő, s éppen erre a célra emelt. Épületben, kint a vásártéren íratnak, nagy könnyebbség lenne ez az adásvétel gyorsabb lebonyolítására. Hatóságunk figyelmét hívjuk fel e körülményre, hisz minden költség nélkül küldheti ki egy megbízott írnokat a két heti piacra, s nem kell legálább a közönséget annyira befárasztani, s vele az időt vesztegettetni. A hatóság ezt annyival is inkább megteheti, mert az állategészségügyi törvény szerint: állatvásárt akár heti, akár országost csak az állatvásártéren lehet tartani, melynek berendezéséhez tartozik a marhalevelek kezelésével járó írásbeli teendők elláthatása cseljából fedett, s zárt helyiség, amiből elég világosan következik az, hogy úgy vásárok, mint heti vásáron abban kell kezelni a marhaleveleket. Egy kis jóakarattal sok jogos panasz lesz megszüntetve.

— **A megyei tisztii főügyészi állásra** f. hó 1-én a törvényhatóság Dr. Zöldy Géza gyulai ügyvéd, az eddigi helyettes főügyészt választotta meg.

— **Tűz** volt f. hó 4-én éjjel 2 órakor. Leégett Karsai Mihály 40 házszám alatti lakosnak udvarán levő istálló épülete.

— **Az öcsödi Ö. T.** egylet ma este táncmulatságot tart az egylet pénztára javára.

— **Október 6-ikát** az idén is, mint minden évben, gyásztörrel ünnepelte meg a függetlenségi kőr, s a nap jelentőségének ismertetésében sem vult hiány.

— **Házszentelés** A szarvasi ipartestület az ipari árucarnok udvarán épült házat nagy ünnepélyek között szán lékozik felszentelni. F. hó 15-én vásár hétfőjén az új épület nagytermében diszközgyűlést tart, amelyen Grósz Lambert, az egylet elnöke az ipartestület fejlődését fogja ismertetni. Este társas vacsorával egybekötött táncmulatság lesz az egylet helyiségében.

— **Uj orvos a megyében.** E napokban mutatkozott be a megyei hatóságoknál Dr. ifj. Karai Gusztáv egyetemes orvos tudor, s bejelentette, hogy Szeghalmon fog megtelepedni. Dr. ifj. Karay Gusztáv előzőleg a budapesti kórházakban mint alorvos 3 éven át volt alkalmazva, s a beteg-körűli lelkiismeretes és önfeláldozó bánásmódja és teljes megbízhatósága folytán fejebb valói részéről azon kitüntetésben részesült, hogy az egyes osztályokat önállóan vezette, s ez által is gyakorlatát nagyban gyarapította. Szívesen üdvözöljük benne földinket, ki az évek előtt megyénkbeli eltávozott, Mberényben 24 éven át tisztii orvosként működött s megyszerzte lelkiismeretességéről nagy tudásáról és szerencsés gyógyításairól ösmert, jó nevű Dr. id. Karay Gusztáv orvosnak fia.

— **Gyáripár a megyében.** hogy miért hono-

Sul meg nálunk oly rendkívül nehezen a gyárpar, kiviláglik az alispán legutóbbi jelentéséből, melyben a következőket olvassuk: Jelentésem közgazdasági rovatában emlékezem meg még arról is, hogy a gyárparnak megyénkben való meghonosítására vonatkozó törekvés nem szünetel, azonban a külföldi gyárosok tartózkodása folytán eredményt mindeddig nem volt képes felmutatni. A tavasszal két német-alföldi gyárossal: De Joung és Editsohn urakkal tárgyaltam vármegyénkben konzerv gyárak létesítése iránt, az illető urak megtekintették vármegyénket s igen alkalmasnak találták azt a konzerv gyártásra, személyesen utaztam fel velök a kereskedelemügyi miniszter ur ó méltóságához, ki kérelmünkhöz képest 340,000 korona segélyt helyezett kilátásba gyárak létesítéséhez, midőn azonban bécsi ügyfeleikkel léptek nevezett gyárosok érintkezésbe, a kért és megadott államségély rendkívüli nagysága dacára a bécsi közrehatással az egész terv meghusztatott. A konzerv gyárak, mely mezőgazdaságunkra is nagy jelentőségű volna, megyénkben mindenesetre meghonosítani óhajtvá, jelenleg egy más külföldi gyárossal állok tárgyalásban, ki a napokban le megyénkbe a helyi viszonyok megszemlélésére. Ugy látszik, gyár alapítási terveink legbiztosabban csak úgy vezetnek sikerre, ha a magyarországi kevés gyáripari szakértőnket karoljuk fel; ezek közreműködésével létszítjuk hiányzó gyárainkat. Erre mutat azon eredmény is, melyet Weisz Mór kezdeményezésére Gyulán sikerült elérni, egy harisnya-kötő és trikot gyár létesítése által. Ez részvénnytársasági alapon terveztetett s már a tél folyamán meg is kezdi közhasznu működését.

— **Mozgalmas idők.** Nem szükséges bővebben fejtegetni, hogy mennyire mozgalmas idöket élünk. Ugyazólván minden napnak meg van a maga szenzációja; lépten nyomon követik egymást az élet mélyébe vágó, mindenkit érdeklo nagy válságok. — A közönség nem nélkülözhet ezekkel szemben oly hírlapot, mely az eseményeket gyorsan és hiven adja elő, a kort mozgó kérdéseket pedig teljes függetlenséggel fejtegetse. — E célra törekszik a „Magyarság“, melyet terjedelméhez képest rendkívüli olcsósága is kijelöl arra, hogy minél szélesebb körökben teljesítse felvilágosító munkásságát. — Megrongált nemzetgazdasági viszonyaink gyógyszer első sorban a takarékoság; a „Magyarság“ ez elvet hirdeti és ez elvnek megfelelően állapította meg előfizetési feltételeit. — A lap felelős szerkesztője: Bartók Lajos, programja: a lap címében van megjelölve, mert a mit a „Magyarság“ hirdeti, az csakugyan a magyarság létérdeke. — A tuzásoktól ment a magyar nemzeti szellem és okos fajszeretet hirdetését, a magyar nemzeti eszmének minden idegen befolyástól való megszabadítását, az egyéni érdekek, jogtalan kiváltságok és előítéletek kiküszöbölését, Magyarország minden téren való függetlenségének és önállóságának kivívását tűzte ki céljául a „Magyarság“. E mellett magas színvonalon álló, eleven és változatosan szerkesztett közlönyt bír a magyar közönség a „Magyarság“-ban. Közgazdasági rovatában a szövetkezeti eszmékért harcol közöl társadalmi és politikai apróságokat, tározáira kiváló gondot fordít, hogy családi olvasmányul a legelvezetesebb és tanulságosabb legyen, tanügyi irodalmi és művészeti rovatát szintén elsőrendő írók írják, gazdag hirdásuk megbízható és gyors, regéncsarnoka kellemes élvezetet nyújt az olvasónak. — A „Magyarság“ előfizetési ára: egy óra 1 korona 20 fillér, negyedévre 3 korona 60 fillér. — Ez példátlan olcsóság a magyar hírlapirodalomban, mert a „Magyarság“ e mellett terjedelmes nagy lap, mely naponként nyolcz oldalon, szükség esetén még terjedelmesebb alakban jelenik meg. A kitüno tartalom, minden irányban független lapot melegen ajánljuk olvasóinknak.

CSARNOK.

Mese.

*A poeta hadd regéljen s okuljatok a dalán,
Nincs a földnek üdvössége. Nem szeret ma senki már.
Csak a gyermekmesében van még szerelem,
Ily csodavirágot a föld már nem terem . . .*

*. . . Letörök, elszárad: nyíló virág sorsa,
Ki szeret megcsalják: ez a világ sorja.
Nincs már igaz semmi, ábránd csak, csillogás,
A ki bíz, a ki ház sorsa lesz: csalódás.*

*S mégis akadt egyszer egy legény, ki hitte,
Talál még olyan lányt, ki hiven szeresse.
Ki hiven szeresse, soha meg ne csalja,
Felelte a balga, hogy minden lány csalfa.*

*Elindult s a mint ment, sötét erdő alatt
Egy szép, szemre való barna lányra akadt.
Tejfehér az arcza, rózsákkal kirakva,
Talán nem is e föld, más világ lakója.*

*A termete czedrus, a haja meg eben,
Forró szerelem gyúlt a legény szívében.
S a mikor szóra nyílt bíbor piros ajka,
Mint az aeol hárfá úgy rezgett a hangja:*

*„Boldoggá teszek én! Jer velem szép legény,
Nem lesz soha felhő boldogságunk egén!
Hűn foglak szeretni, soha meg nem csallak,
Soha meg nem csallak, soha el nem hagylak!*

*Kezed a kezemben, ajkad az ajkamon,
Szép tündérvilágban úgy élünk boldogan.
Szerelmet lehel ott fű, fa, virág minden . . .
Nos, jer hát szép legény, én szerelmem, kincsem!*

*S megindult a lányka, be a zöld erdőbe,
Utána a legény, szerencsétlen, dőre.
Nem vette észre, hogy mi van az útjába,
Egy mély hasadék nyílt le a föld gyomrába.*

*Bolduhant szegény, a leányt hajszolva,
Az pedig — higgyétek — még ma is kacagja.
S kacagja messze száll néma éjszakába,
Mint a hű szerelem halotti danája . . .*

*. . . A poeta hadd regéljen s okuljatok a dalán,
Nincs a földnek üdvössége. Nem szeret ma senki már.
Csak a gyermekmesében van még szerelem,
Ily csodavirágot a föld már nem terem!* S. E.

A mult.

*Azt mondtad mindig: nem szerettel,
Ha esdekeltem, kineveltél,
Nem bántad, mihor elvesztettél,
Mégsem hiszem, hogy elfeledtél.*

*Néha, mikor magamba szállok,
Még szállnak régi tiszta álmok
És ámbátor nem értem őket,
Szívemre tündér fátyoll szönek.*

*És láttak újra, érzek újra,
És nézlek égő lángra gyulva
Emésztő vágygyal, tiszta lánngal,
Ó, sose voltam így leánnyal!*

*Május volt akkor. Lent a kertben
Álltunk egymással szemtől szembe
Rossz voltál hozzám, rossz az égre
S én sóhajtottam: vége, vége.*

*S vége lett. Elmúlt, elszállott
S ha a néha visszatérő álmok,
Elém varázsolják a multat,
Sememről titkos könyvek hullnak.*

Erdösi Dezső.

Dal.

*Keresem a vigasztalást.
Nem találok bánatnál mást.
Keresem bor mámorában,
Más lány szeme sugarában.
De vigaszt sehol sem lelek.
Mi az élet tenélküled?*

*Két csillag volt fent az égen,
Szerettek ők egymást régen.
Szerelm volt ragyogásuk,
Szerelm volt vágyódásuk.
És mikor találkoztak
A mélységbe lehullottak.* —rd.—

Közgazdaság.

Rovatvezető: Mezey Gyula.

Aranka a szőlőn.

Dél-Franciaországban és a Kaukázusban egy arankafaj a Cuscuta monogyna a szőlőn élősöklik s abban igen nagy károkat okoz, mint például tavaly a Kaukázusban. Ez az élősöklik erőteljes halaványsárga vagy halaványrózsaszínű szárával átfonja a szőlő minden zöld részét, így a hajtásokat, leveleket, kacsokat, sőt a fűrtöket is. A megtámadott szőlőn az aranka oly üdén fejlődik, hogy a szőlőtöke lassanként elhal. A kaukázusi tatárok és örmények „farkasnak“ nevezik a Cuscuta monogynát s bosszualló emberek hogy a káros növényből másnak is jusson, megteszik, hogy a szőlőről leszakítva az aranka szárait bedobják a vízlevezető árkokba, hogy az tovább terjedjen.

Sok helyen e káros növényvel szemben energikusan védekeznek a szőlőtermelők.

A védekezés abban áll, hogy a megtámadott szőlőkben a talajt kétszer, egymint először a tavasz elején, másodsor nyáron, a virágzás előtt, gondosan felássák. A talaj második feladásának idején egyszersmind a megtámadott tőkéről az arankát is nagy figyelemmel lefosztogatják s összegyűjtve elégetik.

Az első feladásnak az a célja, hogy a talajt minden gyomtól megtisztítsák, mert a kicsirázó aranka nem képes a szőlőre közvetlen felkapaszkodni, miért először a talajon található gyomokon terjeszkedik s ezekről kapaszkodik fel a szőlőre. A második feladásnak célja az, hogy egyrészt az elkésvé csirázó arankamagvakat letakarja s ugyanezeket a nekik szükséges gyomoktól megfossa, másrészt, hogy az aranka elvirágzása után fejlődő s a talajra hulló új magvakat akadályozza meg a fejlődésben.

Olyan helyeken, a hol a megelőző évben az aranka nagyon pusztított, még a következő eljárást is alkalmazzzák.

A talaj első feladását követőleg a talajt felszecs-kázott rizsszalával hintik be. Ezen a világos alapon az aranka csiráit könnyen ki lehet venni, amelyek azután gondosan összeszedetnek és megsemmisítettnek; azok a csirák, amelyek esetleg nem vették észre, szintén rendszeren tönkre mennek, mert a szalmaszecs-kán táplálékot nem találnak.

Az ismertetett védekezés a legjobb eredményvel jár. *)

A czukorrépa elfeketedése.

Általánosan ismeretes, hogy a czukorrépa leve rövid állás után elfeketedik; ébgy eifeketedik az állásban a burgonya leve, valamint az almagyümölcs leve. Eme sajátságos jelenség okát sok mindenféle tényezőben keresték, így felmerült az a feltevés, hogy a szőbanforgó színváltozást baktériumok okozzák, majd, hogy e jelenség a levegőn való oxidációra vezethető vissza, végre, hogy az oxidáció talán oxidáló enzimek (fermentumok, erjesztők) segítségével megy végbe.

St. Epstein e kérdést, a czukorrépa levének elfeketedésére vonatkozólag, aránylag igen egyszerű módon oldotta meg, mit a „Centralblatt für Bakteriologie, Parastinkunde u. Infektionskrankheiten“ cz. folyóirat a következőkben ismertet: **)

Ha a friss czukorrépa levelet aetherrel, chlorformmal vagy alkohollal összekeverjük, úgy a baktériumtészetek visszatartatnak s mégis a répalé színváltozása csaknem egy pillanat alatt már észlelhető. Különbén már maga az körülmény, hogy a czukorrépa levében a színváltozás hirtelen szokott beállani, valószínűlenné teszi, hogy e jelenségnél baktériumok szerepelnek.

A kísérletező azután egy kis, olajjal töltött kémlelő csőbe préselt be répaletet, úgy, hogy ez a levegőtől csaknem tökéletesen elzáratott. Ezen kísérletnél a czukorrépa leve színét nem változtatta meg: így lát ebből az következtethető, hogy a czukorrépa levének elfeketedése nem más, mint oxidáció, amely folyamatnál a levegő közreműködik.

Hátra volt még annak megállapítása, vajjon ez az oxidáció közvetlenül megy-e végbe, vagy pedig, nem működik-e közre valaminő oxidáló emzym (u. n. oxydase)? Megfelelő kémiai vizsgálatok azután kiderítették, hogy a czukorrépa levének elfeketedésénél az oxidáció enzimek segítségével megy végbe, az itt szereplő enzimet azonban a kísérlettevőnek izolálnia nem sikerült s így ez egyelőre nem jellemezhető.

Időjárnsi jelentés 1900 október 5-ig.

Nap	Csapadék 24. ó. alatt m. m.	Hőmérséklet C.				Jegyzet Az eső kezdete és vége
		7 ó. reg.	2 ó. d.	9 ó. este	0. közép	
29		16.5	29.0	20.4	22.0	
30		17.0	30.0	20.3	22.4	
1		15.6	28.8	20.0	21.5	
2		16.2	29.0	18.4	21.2	
3		16.5	29.0	21.4	22.3	
4	eső nyoma	17.4	25.0	17.4	19.9	este eső nyoma
5		12.0	22.1	16.2	16.8	

Összefoglalás: Csapadék összege szept.-be 118.81 mm. (esett 3 napon, nem esett 27 napon). 30-án d. u. 2 órakor 30 ó C. leghűvösebb szept. 23-án reggel 9 órakor 11.4 ó C. Szept. közepes hőmérséklet 17.8 ó C7 Szarvas 1900. okt. 6.

Plenczner Lajos

